

Imamo Belo knjigo

Dr. Janja Hojnik,
strokovnjakinja za evropsko pravo, Pravna fakulteta v Mariboru

Podobno kot vermiki čakajo na stavek "imamo papeža", smo evropski državljani zadnje dni čakali Belo knjigo o prihodnosti Evrope. Mediji so jo na veliko napovedovali, o vsebini pa smo vedeli le to, kar je skrivoma priteklo v izbrane medije. Z Belo knjigo se je ravnalo podobno skrivnostno kot z imenom novoizvoljenega papeža. Kot da bi vsebovala kaj šokantnega ali povsem novega. Pa ni tako.

Bela knjiga v naslovu nosi poudarek, da predstavlja prispevek Evropske komisije k vrhu evropskih voditeljev, ki se bodo ob 60. obletnici rimske pogodbe (to je 25. marca 2017) sestali v Rimu. Dogajanje pred 60 leti, ko so se vzpostavljali pravni temelji takratne Evropske gospodarske skupnosti, je bilo v mnogočem podobno današnjemu. Jean Monnet je v tistem času neuspešno predlagal ne le skupni trg, ampak tudi evropsko obrambno skupnost z evropsko vojsko, evropskim

ministrom za obrambo, skupnim proračunom in enotnim sistemom javnega naročanja za potrebe obrambe. Navkljub Naserjevi nacionalizaciji Sueskega prekopa poleti 1956, izraelski okupaciji Egipta in sovjetskemu vojaškemu posegu na Madžarskem jeseni istega leta je ustanovitev evropske obrambne unije do danes neuresničena, a hkrati enako aktualna kot taktat. A če je bilo pred 60 leti to težko doseči med šestimi državami članicami, je danes gotovo še težje med 27. Tudi podpis rimske pogodbe, ki je vzpostavila skupni trg, je uspel skozi šivankino uho. Jeana Monneta v Rimu ni bilo, da ne bi zgolj to dejstvo odvrnilo preostalih državnikov od podpisa. Namesto tega je bil v stalnem telefonskem stiku s svojim frontmanom, Henrijem Spaakom, ki je končno dosegel podpis rimske pogodbe. Tako osovražena je bila torej že tedaj misel na federalno Evropo po modelu Jeana Monneta.

Kljub vsemu Komisija v večrajšji Beli knjigi ugotavlja, da doseg miru prek tesnega sodelovanja držav članic ni bil utopija. Evropski državljani lahko vidimo 70-letno obdobje miru in enega najuspešnejših gospodarstev na svetu. Šlo je za integracijo z močjo prava in ne z vojaško silo, je poudaril Juncker. Ob tem pa za prihodnost državam članicam ponuja pet scenarijev, med katerimi naj bi izbirale v naslednjih mesecih, vzporedno s pogajanjem o brexitu. Situacijo poleg številčnosti scenarijev zapleta navedba Komisije, da se scenariji ne izključujejo in da niso izčrpani. Medtem ko naj bi prvi scenarij pomenil nadaljevanje po že vzpostavljeni poti, drugi predstavlja korak nazaj, torej k skupnemu trgu. Tretji scenarij je pot Evrope dveh hitrosti, Evrope koncentričnih krogov ali Evrope a la carte. Četrtri in peti scenarij, ki predvidevata večjo učinkovitost in popolno integracijo, sta bila po Junckerjevih besedah dodana kar tako, zato da je scenarijev pač več. Čeprav Komisija pet scenarijev odpira za diskusijo v državah članicah, ni skrito, da se sama zavzema za tretji scenarij, torej za Evropo dveh hitrosti. Po tem scenariju naj bi do leta 2025 ena skupina držav članic vzpostavila poenotene podatkovne baze policije, skupne enote policije in sodnikov, ki bi obravnavali čezmejna kazniva dejanja, ipd., druga skupina bi vzpostavila skupno obrambno unijo, nekatere bi se lahko dogovorile za harmonizacijo predpisov, ki bi omogočali uporabo avtonomnih vozil, spet druge bi se odločile za poenotenje

davnihh predpisov. Gre za odziv na dejstvo, da plašč enotne velikosti ne ustreza vsem.

To je bilo očitno že pred desetletji. Da bi preprečili ovire za politični razvoj EU, ki jih predstavlja nasprotovanje nekaterih držav članic, se je EU po vzoru schengna že z amsterdamsko pogodbo leta 1997 odločila za bolj fleksibilen pristop k raznolikosti. Prepričane, da bo razširjena EU potrebovala še več fleksibilnosti, so države članice uvedle novo varovalko razvoja, in sicer v obliki mehanizma okrepljenega sodelovanja, ki omogoča, da se skupini držav članic dovolijo uporaba okvirja EU za poglobljeno sodelovanje ali integracijo na področjih, kjer

**Ni treba, da v
Evropski uniji
eksperimentiramo
in ponavljamo
napake iz
preteklosti**

se zdi, da bo to nemogoče izvrševati na ravni vseh držav članic. Od februarja 2013 se sistem okrepljenega sodelovanja uporablja na področju zakonodaje o razvezah in patentov ter za področje davka na finančne transakcije.

Prihodnji meseci bodo jasneje pokazali, kateri scenarij ima katere

podpornice. Britanski mediji pišejo, da je Bela knjiga udarec predvsem za Davida Camerona: sedaj, ko se Velika Britanija poslavja iz EU, kar je "zakuhal" prav Cameron, bo EU naredila to, kar je Velika Britanija želela, ko je bila še članica - reformo in Evropo več hitrosti. A zgodba ni tako preprosta. Evropo več hitrosti smo imeli že doslej. Velika Britanija večinoma pri okrepljenem sodelovanju ni bila udeležena, a je obenem negotovala nad sestanki ožjih skupin držav, na katere britanski politiki niso bili vabljivi. Podobno lahko v prihodnje pričakujemo od Poljske in Madžarske: ne želita sodelovati pri okrepljenem sodelovanju, a hkrati ne želita, da druge države sklepajo dogovore, v katerih ne bosta udeleženi. Ne želijo torej biti v zunanjem krogu.

A nekam bo potrebno stopiti. Prej ali slej. Čeprav Junckerjevih besed, da Slovenijo vidi "kot gonilno silo sprememb v EU 27", ne vidim kot kaj drugega kot prijaznost ob pravišarjem obisku, upam, da bo večina Slovencev razumela, da je manjši vpliv Slovenije v evropskih institucijah boljše od nobenega vpliva in da je bila zaprtost v lastne ozke meje zgrešena politika preteklega režima. V prepadu med vzhodno in zahodno Evropo lahko morda prav Slovenija opravi vlogo povezovalnega mostu. Celotni EU, odločevalcem in nam, ki to diskusijo le opazujemo, pa lahko pri iskanju pravega scenarija zelo koristijo knjige o zgodovini EU. Ker ni treba, da eksperimentiramo in ponavljamo napake iz preteklosti.